

*Левашов Артем Васильович,
курсант навчально-наукового
експертно-криміналістичного інституту
Національної академії внутрішніх справ*

*Науковий керівник:
Кривицький Юрій Віталійович,
завідувач кафедри теорії, історії та філософії права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент*

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ГРОМАДИ У ПРОТИДІЇ НАСИЛЬСТВУ

Проблема насильства, зокрема домашнього насильства та насильства за ознакою статі, належить до найбільш гострих соціально-правових проблем сучасного українського суспільства, оскільки безпосередньо пов'язана з порушенням фундаментальних прав і свобод людини, підризом соціальної довіри та дестабілізацією суспільних відносин. Насильство має комплексний характер і виявляється не лише як індивідуальна девіантна поведінка, а й як системна соціальна проблема, що потребує узгоджених дій держави та суспільства [2; 3].

У цьому контексті протидія насильству не може розглядатися виключно як функція державних або правоохоронних органів. Дедалі більшого значення набуває соціальна відповідальність територіальних громад, які виступають первинним соціальним простором формування цінностей, моделей поведінки та механізмів взаємної підтримки. Саме на рівні громади створюються передумови для раннього виявлення випадків насильства, своєчасного реагування та мінімізації його негативних наслідків [4].

Соціальна відповідальність громади у протидії насильству проявляється, зокрема, у розвитку місцевих ініціатив, спрямованих на профілактику насильницької поведінки, інформування населення та формування культури нетерпимості до будь-яких форм насильства. Важливу роль у цьому процесі відіграють громадські організації, які здійснюють інформаційно-просвітницьку діяльність, надають психологічну, правову та соціальну допомогу постраждалим, а також сприяють реінтеграції осіб, що зазнали насильства [6].

Громади можуть ефективно допомагати постраждалим від насильства шляхом створення безпечного соціального середовища, забезпечення доступу до інформації про наявні механізми захисту прав, а також налагодження взаємодії між органами місцевого самоврядування, соціальними службами, закладами охорони здоров'я та Національною поліцією України. Важливим інструментом такої взаємодії є міжвідомча координація, передбачена чинним законодавством [4; 5].

Ефективна протидія насильству неможлива без скоординованої співпраці держави й громадянського суспільства. Держава формує нормативно-правові засади, визначає стратегічні напрями політики та забезпечує фінансування відповідних програм, тоді як територіальні громади та громадські організації

забезпечують їх практичну реалізацію з урахуванням локальних особливостей і реальних потреб населення [1].

Нормативною основою державної політики у сфері протидії насильству є Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», а також Державна соціальна програма запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі на період до 2025 року, яка передбачає комплекс профілактичних, захисних і реабілітаційних заходів та акцентує увагу на активній ролі органів місцевого самоврядування у реалізації соціальних програм [1; 5]. Соціальна відповідальність громади у протидії насильству має також виразний ціннісний вимір, оскільки ґрунтується на повазі до гідності людини, принципах рівності, солідарності та взаємодопомоги. Саме через активну позицію громади забезпечується реальне, а не декларативне, утвердження прав людини у повсякденному соціальному житті [2].

Отже, протидія насильству є спільним завданням держави, територіальних громад та громадянського суспільства. Соціальна відповідальність громади відіграє ключову роль у ранньому виявленні випадків насильства, наданні допомоги постраждалим і формуванні культури ненасильницької поведінки. Подальший розвиток ефективних механізмів взаємодії держави та суспільства у цій сфері є необхідною умовою забезпечення прав людини та зміцнення соціальної стабільності.

Список використаних джерел

1. Постанова Кабінету Міністрів України «Питання Державної соціальної програми запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі на період до 2025 року» від 24 лютого 2021 р. № 145. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/145-2021-%D0%BF#Text>

2. Кривицький Ю. В. Забезпечення прав людини як мета правової реформи в умовах воєнного стану та післявоєнний період. *Альманах права*. 2025. Вип. 16. С. 219–227. DOI: 10.33663/2524-017X-2025-16-219-227

3. Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 7 грудня 2017 р. № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>

4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі» від 22 серпня 2018 р. № 658. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/658-2018-%D0%BF#Text>

5. Закон України «Про ратифікацію Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами» від 20 червня 2022 р. № 2319-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2319-20#Text>

6. Пухова М., Компанієць О., Ковалевич Н. Путівник для громад зі зміни соціальних норм для запобігання гендерно зумовленому насильству та домашньому насильству : посіб. Київ, 2022. 118 с.

